

JAK STUDOVAT NEJEN KOMUNIKAČNÍ VĚDY

Příjem a ukládání informací (MIT, 1970)

Procento informací, které podrželi studenti 48 hodin poté, co byli osloveni uvedenými formami komunikace.

I. KOMUNIKACE - ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ

„COMMUNICARE“

■ LIDSKÁ KOMUNIKACE JE:

1/ SYMBOLICKÁ

2/ KÓDOVANÁ

■ jazyk formuje naši zkušenost. Jazyk např. odráží dominanci jednoho rodu nad druhým. V angličtině je lidstvo MANKIND (MAN), slečna je MISS, vdaná žena MRS (jako odvozenina od MR).

SPECIFIKUM LIDSKÉ KOMUNIKACE SPOČÍVÁ V TOM, ŽE SE V NÍ INFORMACE UKLÁDAJÍ

1/ Komunikace je specifickým typem přenášení poselství, je to fenomén z typu fenoménů, kterým se zabývá termodynamika,
2/ lidská komunikace jako symbolický přenos poselství představuje proces, ve kterém se druhý zákon termodynamiky zvrátí a přijímá zdánlivě protipřírodní charakter.

LIDSKOU KOMUNIKACI JE TŘEBA ZKOUMAT JAKO PŘIROZENÝ FENOMÉN S PROTIPŘIROZENOU TENDENCÍ.

- **Lidská komunikace na rozdíl od většiny známých forem přenosu odporuje druhému zákonu termodynamiky, to znamená, že se při přenosu suma informací zvyšuje namísto toho, aby se zmenšovala. Informace se v tomto modelu stupňuje místo, aby se vytrácela.**

- Příznačné pro lidskou komunikaci není jen negativní entropie (nepravděpodobné stupňování informací, ale i směřování k cíli.
- Mezilidská komunikace je protipřirozená, jelikož vychází ze symbolického charakteru naší komunikace.
- **SYMBOL** je každý fenomén, který podle specifické, výslovné nebo implicitní konvence nahrazuje a představuje jiný fenomén. Jeho význam je zastoupený symbolem. Pojem symbol má intersubjektívni povahu, jelikož je postavený na konvenci.
- Symboly tak jsou fenomény, jejichž danost není možné konstatovat objektivně (přírodovědně), ale **INTERSUBJEKTIVNĚ**.
- Symboly jsou samozřejmě objektivně zjistitelné, ale fakt, že jsou symboly není možné objektivně zjistit.

- **PŘÍKLAD (dle Vilém Flusser: Komunikológia, 2001)**
- Nakreslíme-li na tabuli křídou čáru máme před sebou fenomén jehož danost můžeme **objektivně zjistit** (změřit, vysvětlit existencí křídou tj. **KAUZÁLNĚ**).
- Pokud se ale na čáru nedíváme objektivně, ale **INTERSUBJEKTIVNĚ**, tak se může jevit jako pomlčka, či znaménko mínus. Nezáleží tedy kde leží a že je produktem křídou.
- Vlastní kauzální vysvětlení existence čáry nemá nic společného s jejím významem jako symbolu.
- Souvislost mezi **symbolem** a jeho **významem** se nevytváří prostřednictvím kauzálního řetězu, ale prostřednictvím **konvence**, a proto ji můžeme zjistit pouze intesubjektivně.

- Pokud nakreslíme na tabuli čáru přinášíme určité poselství tj určitou vazbu mezi dvěma systémy. Současně se forma obou systémů - „křída“ a „tabule“ mění:
  - A/ křída ztratila svůj hrot B/ tabule se vyklenula
  - A/ křída se de-formovala B/ tabule in-formovala
  - Podle druhého zákona termodynamiky je de-formace větší než in-formace. Při zakreslení čáry jsme tak zmenšili množství informací o světě.
- Současně ale dochází k tomu, že jsme vytvořili symbolickou vazbu mezi dvěma systémy, a to tak, že změnila jejich formu.
- Systémy tvoří naši paměť, vazba vznikla díky konvenci prostřednictvím médií - křída a tabule.
- Změna této formy se týká paměti publika, které bylo jste informováno. V tomto smyslu se zvětšila míra informací v tomto sále, i když II. zákon termodynamiky platí.
  - OBJEKTIVNĚ SE SUMA INFORMACÍ SNÍŽILA
  - INTERSUBJEKTIVNĚ SE ZVÝŠILA.

II. KOMUNIKACE: HLEDÁNÍ DEFINICE

■ 1. Komunikace jako médium, kanál nebo nástroj

„The Medium is the Message“

"The Medium is the Mess Age"

"The Medium is the Massage"

"The Medium is the Mass Age"

Herbert Marshall McLuhan

■ 2. Komunikace jako interakce, vztah, sociální proces

■ 3. Komunikace jako symbolická směna/přenos/sdílení myšlenek či ideí

■ 4. Komunikace jako sociální proces usilující o porozumění

■ 5. Komunikace jako nástroj redukce nejistoty

- **6. Komunikace jako motivovaný záměr**
- **6a/ motivovanost komunikace**
- **1/ motivace kognitivní**
- **2/ motivace sdružovací**
- **3/ motivace k sebepotvrzení**
- **4/ motivace adaptační**
- **7. Komunikace jako proces odehrávající se v čase a prostoru (situační determinovanost komunikace)**
- **7b/ Časová a situační determinovanost komunikace**
- **a/ vnější kontext**
- **b/ vnitřní kontext**

- **8. Komunikace jako forma uplatňování moci**
- **a/ komunikace vs. metakomunikace**
- **b/ agování (odehrávání, přehrávání)**
- **Nejde o re-akci, ale o agování neboli zahájení jiné akce**
- **Gregory Bateson (1972) „DVOJNÁ VAZBA“ (double bind)**
- *komunikace která je vyslána souběžně v několika úrovních, jejichž vztah je paradoxní. Stojí proti sobě:*
  - **a/ „obsah sdělení“ vs. „vztah sdělení“**
  - **b/ „komunikace“ vs. „metakomunikace“**

SOCIÁLNÍ KOMUNIKACI

rozlišujeme podle

- **a/ prostředků, které jsou pro realizaci komunikace nezbytné (např. verbální a neverbální)**
- **b/ účelu komunikace (např. komunikace persvazivní).**
- **c/ povahy vztahu mezi jejími účastníky (komunikace intrapersonální, interpersonální, veřejná apod. (obr. č. 2):**

TYPY SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE

- **masová komunikace**
- **mediální komunikace**
- **veřejná komunikace**
- **skupinová komunikace**
- **Interpersonální komunikace**
- **Intrapersonální komunikace**

II.1. MASOVÁ KOMUNIKACE vs. INTERPERSONÁLNÍ KOMUNIKACE

■ **Masová komunikace je proces, v jehož rámci sdělují profesionální komunikátoři symbolické obsahy prostřednictvím technických prostředků, a to tak, aby oslovili široké publikum.**

Masová komunikace má plnit některé **základní funkce:**

- **a/ informovat**
- **b/instruovat**
- **c/ přesvědčovat**
- **d/ bavit**

V procesu masové komunikace můžeme rozlišit de facto stejné „kroky“ jako v komunikaci interpersonální. Každá etapa je zde ovšem mnohem komplexnější.

- **Porovnáním interpersonální a masové komunikace dojdeme k následujícím odlišnostem:**
  - **A/ Profesionalita komunikátorů**
  - **B/ Technická závislost**
  - **C/ Rychlost, dosah, permanentnost**
  - **D/ Selektivita**
  - **E/ Komplexnost**
  - **F/ Ztráta zpětné vazby**
  - **G/ Společenská dimenze komunikace**

III. KOMUNIKACE V PRELITERÁRNÍCH SPOLEČNOSTECH

preliterární společnosti:

- malý počet členů,
- relativní homogenita,
- nízká výrobní a technologická efektivita,
- větší závislost na verbální (interpersonální) komunikaci
- neexistence psané formy komunikace
- možnost skladovat informace
- malá schopnost přenášet/distribuovat velké množství informací

■ PRE-LITERÁRNÍ SPOLEČNOSTI (ORÁLNÍ)

SPOLEČNOSTI GRAMOTNÉ

- rurální
- lovecké
- autoritární
- konformní

- městské,
- industriální
- individualistické
- heterogenní
- racionální
- totalitární
- demokratické
- rozvinuté

Co odlišuje komunikaci v moderní a preliterární společnosti?

- míra do jaké pre-literární společnost **skladují informace**
- význam **individuální a kolektivní paměti** v pre-literárních společnostech
- vyšší **sociální a kulturní homogenita** pre-literárních společností
- **zhuštěná forma interpersonální komunikace**, která posiluje význam tzv. **elipsovité formy komunikace** pre-literárních společnostech
- formy přenosu základních představ o světě:
- **a/ rituál (iniciace)**
- **b/ aktuální (adaptivní) komunikace**
- význam **rodinných vazeb**
- komunikaci v pre-literárních společnostech ovlivňují i **majetkové poměry** a obecně pojetí rovnosti (kula systém – Bronislaw Malinowski)
- role **„mluvícího náčelníka“**

TEORIE DVOU KULTUR (great divide theory)

'primitivní/civilizovaná'

- 'tradiční' vs. 'moderní'
- 'konkrétní' vs. 'vědecká'
- 'jednoduchá' vs. 'rozvinutá'
- 'před-logická' vs. 'logická'
- 'pre-rationální' vs. 'rationální'
- 'pre-analytická' vs. 'analytická'
- 'mýtopoetická' vs. 'logicko-empirická'
- 'pre-literární' vs. 'literární'
- 'orální' vs. 'vizuální'

Michael Cole a Sylvia Scribner: *The Psychology of Literacy* (1981), výzkum kmene Vai, Libérie

- **odlišnosti mezi literárními a pre-literárními společnostmi nejsou zdaleka tak jasné**
- některé charakteristiky preliterárních společností nemůžeme jednoznačně spojovat s absencí gramotnosti.
- **vyšší úroveň logického myšlení, schopnost abstrakce i vyšší paměťové dispozice u gramotných respondentů.**
- **gramotnost ale nelze považovat za dostatečnou podmínku pro rozvoj vyšších forem kognitivních činností**
- školní vzdělávání ovlivňuje významně myšlenkové činnosti související s logickými funkcemi jazyka, ale sklon vzdělávané populace generalizovat širokou škálu problémů dán tím, že vzdělávání poskytuje lidem poměrně rozsáhlou zkušenost s řešením individuálních problémů.

- Významnou roli při rozvoji gramotnosti hraje sociální kontext.
- Není to jen technologie, která se podílí na konstrukci sady tzv. **superiorních kognitivních procesů**.
- **gramotnost nelze považovat za dostatečnou podmínku pro rozvoj vyšších forem kognitivních činností**
- **všechny lidské bytosti jsou schopné racionálního, logického myšlení, stejně jako generalizace, abstrakce či teoretického vyvozování, respektive kauzálního výkladu**

MLUVENÉ SLOVO

PSANÉ SLOVO

■	audiální	vizuální
■	nestabilní	stabilní
■	proměnlivé	neměnné
■	rytmické	uspořádané
■	subjektivní	objektivní
■	nepřesné	kvantifikovatelné
■	rezonující	abstraktní
■	časové	prostorové
■	přítomné	nadčasové
■	participativní	izolované
■	společenské	individuální

TECHNOLOGIČTÍ DETERMINISTÉ A SLOVO JAKO MÉDIUM

- Harold Innis (1954), Marshall McLuhan 1962, Walter Ong 1967, Neil Postmana 1979
- **Základní práce porovávající orální a literární kultury.**
- **Claude Levi-Strauss: „*Totemismus*“.**
- **Jack Goody: „*Důsledky Gramotnosti*“.**
- **Marshall McLuhan: „*The Gutenbergova Galaxie*“**
- **Eric Havelock: „*Předmluva k Platonovi*“.**

ZÁKLADNÍ SPOR O DOMINACI MODELU „OKO nebo UCHO“

A/ neoklasická teorie hovoří o jazyce jako o
'šatech našich myšlenek'

- B/ behaviorální přístup vychází z toho, že jazyk a myšlenky jsou identické. *Podle tohoto názoru neexistuje neverbalizovaná myšlenka, myšlení je zde jako zcela jazykově determinované.*
- C/ naopak Sapir-Whorfova teorie (1929), tvrdí, že je naprostou iluzí předpokládat, že se jedinci adaptují bez užití jazyka a že jazyk je vedlejším nástrojem řešení problémů.

ZÁKLADNÍ SPOR O DOMINACI MODELU

„OKO nebo UCHO“

(literární vs. slyšené)

- Sapir-Whorfova (hypotéza) teorie (1929)
- Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf
- Jedinci adaptují do sociálního světa primárně prostřednictvím jazyka. Jazyk není pouze vedlejším nástrojem řešení problémů.
- **Reálný svět je podle této koncepce nevědomě vybudován na jazykových zvycích skupiny. Vidíme, slyšíme a zakoušíme realitu v závislosti na jazykových zvycích naší komunity, které nás predisponují k určitým interpretacím.**

- Edward Whorf tvrdí, že naší přírodu analyzujeme na základě rodného jazyka.
- Vnější svět se jeví jako kaleidoskop, permanentní tok vjemů, které musíme následně organizovat prostřednictvím jazykového systému.
- Existuje tak jakási implicitní dohoda o tom jak budeme realitu organizovat do jednotlivých konceptů, kterým budeme připisovat de facto povinně více méně shodné významy.
- Whorfův postoj charakterizuje odmítnutí behaviorální pozice, podle které má myšlení zcela jazykovou povahu

- Na základě Whorfovy perspektivy se jeví překlad jako značně problematický či spíše nemožný.
- Význam tak v této koncepci nestojí v *samotném textu*, ale je generován v procesu *interpretace*.
- Obsah je v této perspektivě svázán s jazykovou 'formou', a užívá médium pro formování významu.
- Z pohledu uvedené perspektivy je de facto nemožné mít na mysli jednu věc a formulovat ji dvěma nebo více způsoby.
- Jakákoliv *Reformulace* vede k *transformaci* významu a v tomto smyslu jsou forma a obsah neoddělitelné, respektive **slova fungují toliko jako 'šaty' myšlenek**. Pochopitelně váha toho, co je v překladu ztraceno variuje v závislosti na povaze sdělení. Pragmatictější, méně expresivní sdělení jsou méně závislá na formě slov.

- Whorfianismus tak stojí v silné opozici vůči **universalistické představě, že jedna myšlenka může být vyjádřena různými způsoby, respektive, že vše co komunikujeme je přeložitelné do jiného jazyka či kultury**
- Příkladem využití Whorfovy perspektivy pro výklad fungování masových médií je dnes již klasické práce Marshalla McLuhana *The Gutenberg Galaxy* (1962) and *Understanding Media* (1964), kde kanadský teoretik médií tvrdí, že **zavedení nových médií vedlo k zásadním změnám ve fungování moderní společnosti i lidské psyché.**

UMÍRNĚNÁ VERZE SWH

- připouští, že způsob jak vnímáme svět může být ovlivněn jazykem, který užíváme.
- připouští se **obousměrnost tohoto procesu**, ve kterém je jazyk determinujícím, ale i determinovaným nástrojem, který formujeme tím jak vnímáme svět.
- Vliv je přiznán nejen „jazyku“ jako takovému, ale **komunikačnímu chování v rámci jazyka**, které je typické pro členy určité sociální skupiny (např. tzv. sociolekt). Důraz je tak kladen na sociální kontext užívání jazyka.

■

- Spor mezi pojetím jazyka jako svěřací kazajky či vězením a mírnější variantou whorfianismu dnes vyznívá spíše ve prospěch méně extrémního přístupu. Jazykový vliv není v této verzi spojován primárně s formálními strukturami jazyka (Sassurovo *langue*), ale spíše s kulturními konvencemi a individuálním stylem jeho užívání (Saussurova *parole*).
- Význam není zakotven v textu, ale rodí se v procesu interpretace, která je formována socioculturními kontexty. Klíčovou roli tak hrají konvence, které nám imperativně sdělují co je vhodné, správné, adekvátní užití jazyka v dané situaci. V každé subkultuře existují dominantní konvence, které uplatňují konzervativní tlak na to jak významově zarámovat daný fenomén

JAZYK JAKO SVĚRACÍ KAZAJKA NAŠEHO MYŠLENÍ?

- Jsou zde přítomny dva propojené principy:
  - a/ první vychází z *jazykového determinismu*, podle kterého je naše myšlení primárně determinováno lingvisticky.
  - b/ druhý vychází z *jazykového relativismu*, který tvrdí, že jedinci, kteří hovoří různými jazyky vnímají svět odlišně.

III.1. FONOCENTRISMUS/ LOGOCENTRISMUS/ GRAFOCENTRISMUS

- Vedle teorií ostře rozlišujících mezi **pre-literárními a gramotnými kulturami**, respektive mezi kulturami oka a ucha existují ještě další „řezy“.
- **A/ FONOCENTRISMUS**
- *„Zrak je často klamán, a je to sluch, který funguje jako záruka“.*

Sv. Ambrož

Fonocentrický přístup preferuje řeč, slovo proslovené, před slovem psaným.

- Řeč se jeví v této perspektivě jako 'přirozenější' či dokonce bližší 'realitě'. Stoupenci fonocentrismu tvrdí, že písmo je technologie zatímco řeč je anti-technologická.
- V Platónově Faidrovi (411-404 p.k.) se jeví **technologie písma jako externí hrozba lidské paměti**. Platón de facto vystupuje jako předchůdce dnešních kritiků, kteří obviňují především televizi z toho vede své konzumenty k pasivitě.

- - **Jean-Jacques Rousseau** upozorňuje na skutečnost, že **'knihy nás učí hovořit o věcech, o kterých nic nevíme'** (*Emile* 1762). V *Základech jazyka* hovoří o tom, že **písmo dehumanizuje jazyk** tím, že odděluje autora od jeho textu.
- - **Walter Ong** – „Oralita je **'přirozená'** zatímco písmo **'umělé'**. 'Zvuk se jeví jako reálnější či existenciálnější než jiné smyslové objekty, a to i přesto, že je tak prchavý. Zvuk sám je spojen se současností spíše než s minulostí či budoucností. Zvuk je teď a tady, viditelně aktivní. Zvuk je živý. **Řeč je vždy modifikací totální, existenciální situace, která vždy zahrnuje i lidské tělo** (Ong 1967, *Orality and Literacy*).

B/ LOGOCENTRISMUS

- *Logocentrismus* znamená preferenci **jazykové komunikace nad neverbálními formami komunikace a nad neverbalizovatelnými pocity.**
- Logocentrismus privileguje současně oko i ucho před takovými modalitami jako je například **dotek.**
- To jak rozumíme světu je nevyhnutelně produktem procesu **selekcce, zvýznamňování a symbolizace.** Jazyk hraje v tomto procesu hlavní roli, a to jak jeho psaná, tak verbální nebo nonverbální podoba.
- **Dávat světu smysl znamená podrobovat jej vzorcům, konstruovat sociální realitu.** (Berger & Luckman, 1967)

- **Věci v tomto smyslu spíše vytváříme než objevujeme** a žijeme tak de facto ve světě ze slov. Svět existuje jen díky slovům. Jazyk *extenduje* naše vnímání světa jako věci, ale současně **redukuje naše vědomí o tom, že jde o proces mediace.**
- Ačkoliv většina našich promluv je jistém smyslu unikátní, gramatická pravidla jsou naopak univerzální a diktují nám nejen „*jak*“ máme mluvit, ale de facto „*co*“ máme říkat. V tomto smyslu je jazyk konzervativním médiem. Brání se radikálním inovacím každodennosti.
- Jsme de facto „**mluveni**“, nebo „**psáni**“ silami, které působí mimo nás.

C/ GRAFOCENTRISMUS

- „Gramotnost orchestruje smysly pod řízení jednoho dirigenta: zraku“

Edmund Carpenter

Za grafocentrismus bývá označován sklon **privilegovat psanou formu komunikace před řečovým vyjádřením**. Někdy se též používá pojem *skriptismus*.

Marshall McLuhan hovoří v dané souvislosti o **'ABCDEmindedness,**

Uvedený sklon favorizovat psané či tištěné slovo je úzce spojen **preferencí zraku před zvukem, oka před uchem**.

- Preference zraku před ostatními smysly je přítomná u Platona a Aristotela, který v první větě své *Metafyziky* píše, že ze všech smyslů lze důvěřovat pouze zraku. Tato tendence je přítomna v západní kultuře dodnes. Myšlení je často spojováno s vizuálními metaforami. Zrak je často spojován myšlenkovými výkony - „vhled“, „insight“, „perspektiva“, „point of view“.
- - „uvěřím až uvidím“,
- - „co na něm vidí?“

Grafocentrismu je obtížné uniknout, jelikož jsme v něm byli formováni, socializováni. Skutečnost, že si neuvědomujeme vliv písma na naše myšlení naznačuje, že jsme interiorizovali technologii písma tak hluboce, že ji nejsme bez velké snahy oddělit od sebe sama, uvědomit si její vliv.

IV. KOMUNIKAČNÍ VÝZKUM A TEORIE

- U zrodu komunikačního výzkumu stály dvě klíčové filozofické doktríny
- **A/ pragmatismus a**
- **B/progresivismus,**

Mezi tématy komunikačního výzkumu na počátku 20. století převažoval:

a/ výzkum vlivu poselství politického charakteru,

b/ výzkum veřejného mínění,

c/ výzkum vlivu propagandy resp. masové komunikace,

d/ a postupně i výzkum zaměřený na nové technologie (rozhlas) a samozřejmě analýza účinnosti reklamy.

MEDIÁLNÍ STUDIA – MEDILOGIE

- Paul Felix Lazarsfeld
Kolumbijská univerzita – Projekt „Radio Research“
(Radio and Printed Page).
- DUCH NOVIN
  - Arnošt Inocenc Bláha,
  - Oskar Butter
  - Emanuel Chalupný.

MEDIÁLNÍ STUDIA-MEDIOLOGIE

- se v nejširším slova smyslu zabývají studiem konstituování mediální kultury. V rámci toho se soustřeďuje na:

a/ na reflexi **vývoje a chování masových médií jako institucí**, a to jak z pohledu historického, sociologického, ekonomického a právního (regulace médií)

b/ **analýzu obsahové stránky masových komunikátů** (narativní výstavba mediálních obsahů, proměna žánrů a formátů)

c/ **výzkum vlivu informačních a komunikačních technologií** na jedince i společnost (socio-technický aspekt)

d/ **výzkum chování mediálního publika** – výzkum mediálních účinků a analýza recepce mediálních obsahů.

I. výzkum chování mediálních publik a jejich recepčních strategií

- **recepční analýza**
- výzkum účinků médií

II. výzkum mediálních obsahů jako masových reprezentací a jejich účinků

- **sémiotická analýza**
- **obsahová analýza**
- **diskurzivní analýza**
- **textuální analýza**

III. výzkum médií jako ekonomicko-politických institucí

IV. Výzkum společenských dopadů zavádění nových ICT

Obor MEDIÁLNÍ STUDIA – MEDIOLOGIE je vědeckou disciplinou, která se zabývá primárně studiem chování masových médií, jejich individuálních a společenských účinků a mechanismy recepce mediálních obsahů.

Výzkum a teorie mediální komunikace se tak soustředuje na:

a/ primární média (přirozený jazyk, nonverbální komunikace)

b/ sekundární média (technické prostředky umožňující překonávat časové a prostorové bariéry a usnadňují tak interpersonální komunikaci – telefon, telegraf)

c/ terciární média (masová média, která umožňují oslovovat velké skupiny příjemců z centra – tisk, rozhlas, televize),

d/ kvartární média (tzv. síťová nebo digitální média, která kombinují možnosti předcházejících tří typů)

MEDIOLOGIE je vědou o komunikaci, která se zabývá studiem povahy a vlivu medií na jedince a společnost. Jde o vědecký obor splňující všechna základní kritéria:

- Disponuje
  - a/ antropologickou perspektivou, která reflektuje vztah člověka ke světu a k sobě samému.
  - b/ poznávací perspektivou, jež odráží způsob systematizace vědeckého vědění chápaného jako soustava výpovědí, definic a pravidel jejich tvorby.
  - c/ sociálně-materiální perspektivou, jež vymezuje místo a úlohu dané disciplíny v kultuře.

■ **Vědu charakterizuje koexistence tří systémů**
(Thomas Kuhn):

■ **a/ vědění,**

■ **b/ činností a**

■ **c/ institucí,**

■ **které jsou propojeny metodou zakotvenou v systému „vědění“.**

Věda tak disponuje:

a/ svébytnou oblastí bádání

b/ vlastní vědeckou produkcí.

c/ institucemi, kde se vlastní vědecký provoz odehrává

(akademie, univerzity)

MEDIÁLNÍ STUDIA – MEDILOGIE

jsou **INTERDISCIPLINÁRNÍM** vědeckým oborem

- **MEDILOGIE** zahrnuje problematiku sociálních, humanitních i v některých speciálních případech i technických disciplín.
- **A/ HUMANITIES** – literární vědy, literární historie, klasická filologie, filozofie, historie. Významnou roli při studiu těchto disciplín hraje důraz na historický rozměr vědění a především jeho pojetí jako kultivace či výchovy.
- **B/ SOCIAL SCIENCES** - vědy o člověku a společnosti (sociologie, psychologie, ekonomie) - kladou důraz na vysokou míru kvantifikovatelnosti a exaktnosti používaných metod.
- **C/ SCIENCE** - představuje úhrn přírodních a technických věd, nejvyšší míra kvantifikovatelnosti a exaktnosti používaných metod.

MS - MEDILOGIE zahrnuje

- **A/ idiografické obory** - obory považující za své poslání popisovat skutečnost
- **B/ nomotetické obory** - sociální vědy jako obory kladoucí si za cíl odhalovat zákonitosti vývoje a uspořádání.

JÁDRO OBORU TVOŘÍ NOMOTETICKÉ OBORY

- **V nejobecnější rovině by se měla mediální studia/mediologie soustředit na popis a analýzu procesu mediace či fungování komplexních mechanismů přenosu systémů idejí, a to jak v rovině diachronní, tak synchronní.**
- **Současně by se měla snažit identifikovat nezamýšlené důsledky tohoto sociotechnického procesu.**

V. SHRnutí

KOMUNIKACI Můžeme NAHLÍŽET JAKO

A/ SOCIÁLNĚ/HUMANITNÍ FENOMÉN

- lidská komunikace je umělý proces – umožňují ji symboly uspořádané do kódů, umělé nástroje – vynálezy
- /PSANÍ NENÍ PŘÍRODNÍ POHYB JAKO NAPŘ. TANEC VČEL/

B/ PŘÍRODNÍ FENOMÉN

- stojí zde proti sobě předpoklad přírodních věd, které se snaží jevy „vysvětlovat“ (příčiny proč prší)
- společenských věd, které „interpretují“ (význam básně, románu, či politického poselství)

- **AD B/** lidskou komunikaci tak lze v DRUHÉM případě „vysvětlovat“ jako
- proces „vývoje lidské anatomie“ či formu popisu vývoje komunikace savců,
- nebo jako „metodu přenosu informací“
- **AD A/**
- pokud se pokoušíme lidskou komunikaci „interpretovat“ snažíme se ukázat „co znamená“.
- V tomto smyslu je teorie komunikace interpretativní disciplína
- ukazuje ne-přirozenost, umělost procesu symbolického kódování, které se opírá o schopnost ukládat informace a přenášet je z generace na generaci.

- HISTORICKÝ ČAS NENÍ MĚŘITELNÝ UHLÍKOVOU METODOU
- NAOPAK Z POHLEDU INFORMATIKY JE KOMUNIKACE PŘÍRODNÍM PROCESEM, KTERÝ LZE OBJEKTIVNĚ MĚŘIT
- Z POHLEDU „INTERPRETATIVNÍHO“ JE KOMUNIKACE „PROTIPŘÍRODNÍ PROCES“, KTERÝ JE TŘEBA VYLOŽIT INTERSUBJEKTIVNĚ.
- EXISTUJÍ ALE PLOCHY, OBLASTI A DISKURZY, KDE SE TYTO PERSPEKTIVY SETKÁVAJÍ

Komunikaci můžeme vymezit v nejobecnější podobě jako **sociální interakci uskutečňovanou prostřednictvím sdělení.**

- 1/ komunikaci je třeba zkoumat **interdisciplinárně,**
- 2/ komunikace pracuje se **znaky** a **kódy**. Znaký jsou chápány jako artefakty nebo jednání, která se vztahují k čemuś jinému, než k sobě, tj. jsou to označující konstrukty. Kódy jsou systémy, do kterých jsou znaky organizovány a ovlivňují jak mohou být jednotlivé znaky k sobě vztahovány,
- 3/ znaky a kódy jsou produkovány pro druhé tzn., že vysílání i přijímání znaků a kódů je postaveno na existenci **sociálních vztahů,**
- 4/ komunikace je centrálním bodem života každé kultury. Bez komunikace každá kultura zaniká resp. je těžké bez její existence vůbec hovořit o kultuře. Studium komunikace proto nezbytně zahrnuje i **studium kultury,** do které integrálně patří.

- **člověk je zvíře, které vynalezlo triky jak hromadit lidské informace**
- **člověk si plně neuvědomuje umělou povahu lidské komunikace. Naučené kódy se mění na „druhou přirozenost“, která nám umožňuje zapomenout na svět „přirozenosti první naší biologické vrženosti“.**
- **Kodifikovaný/kódovaný svět okolo nás je naprogramován tak, abychom si neuvědomovali jeho umělost, provizornost, dohodnutost, skutečnost, že je konstruován podle našich potřeb**

- účel lidské komunikace spočívá v tom, abychom zapomněli na bezvýznamový svět, ve kterém jsme zcela osamělí, svět kde sedíme v samovazbě a jsme odsouzeni na smrt ve **SVĚTĚ PŘÍRODY**
- (mezi) lidská komunikace náš zavinuje do závoje kodifikovaného světa, který je utkaný, z vědy, umění, filozofie, náboženství atd. Čím silněji je utkán tím lépe vytěsňujeme onu původní osamělou vrženost k nebytí
- Komunikujeme s jinými „politickými živočichy“ ne proto, že jsme společenskými tvory, ale proto, že jsme v této perspektivě **OSUDOVĚ OSAMĚLÝMI ŽIVOČICHY, KTEŘÍ NEJSOU SCHOPNI ŽÍT V OSAMĚLOSTI**

- **TEORIE KOMUNIKACE SE V ZÁSADĚ ZABÝVÁ TÍMTO UMĚLÝM, TKANIVEM SLOŽENÝM ZE SYMBOLŮ A KÓDŮ, KTERÉ LIDSKÝM BYTOSTEM UMOŽŇUJÍ ZAPOMENOUT NA JEJICH FUNDAMENTÁLNÍ ZTRACENOST A OSAMĚLOST – VRŽENOST DO ČASU A PROSTORU, KTERÝ SI NEZVOLILI.**
- **V TOMTO SMYSLU NENÍ TEORIE KOMUNIKACE PŘÍRODNÍ VĚDOU JELIKOŽ LIDSKÉ „UKLÁDÁNÍ INFORMACÍ PROTI SMRTI“ NENÍ MOŽNÉ MĚŘIT METODAMI PŘÍRODNÍCH VĚD.**

